

BELEDİYE MECLİS ÜYELERİNE "HUZUR HAKKI" ÖDENEBİLMESİNİN ESAS VE USULLERİ

Sadettin Doğanığit
Sayıştay Denetçisi

GİRİŞ

Belediye Meclis Üyeliği "gönüllülük" esasına dayalı prestij bir görevdir. Bu görev, maddi bir karşılık beklenmeksizin salt yerel sorunlara optimal çözümler getirmek üzere yapılır. Diğer taraftan belediye meclisleri, Sayın Doç. Dr. Hikmet Özdemir'in ifadesiyle, "demokrasinin arka bahçesi"; Belediye Meclis Üyeleri ise, yerel parlamenter durumundadırlar.

1580 sayılı Belediye Yasası uyarınca belediye meclis üyelerine ödenen huzur hakkı esasen meclis üyelerine yaptıkları iş ve faaliyetler sonucu verilen bir karşılıktan çok üyelerin meclis ve encümen toplantılarına katılmalarından ötürü oluşabilecek maddi zararlarının telafisine yönelik bir düzenleme olduğu söylenebilir.

"HUZUR HAKKI" ÖDEMESİNİN ŞARTLARI

- Nüfus faktörü,
- Meclis üyesinin toplantıya katılmış bulunması,
- İçişleri Bakanlığı'nca onaylanmış huzur ücreti kararının bulunması,
- Meclis toplantısının yapılmış olması,

Meclis üyelerine ödenecek huzur hakkı ile ilgili düzenleme Belediye Kanunu'nun 156 ncı maddesinde yer almıştır. Bu hususta ilgili maddede ay-
nen:

"Nüfusu 70 binden yukarı belediyelerde lüzum görüldüğü takdirde meclis azasına huzur hakkı verilir.

Bu huzur hakkının miktarını tayin eden meclis kararları Dahiliye Vekaletinin tasvibi ile katileşir." denilmektedir.

Dolayısıyla huzur hakkı ödemesinin ilk şartı, belediye nüfusunun 70 binden fazla olması gereğidir. Demek ki nüfusu 70 binden düşük belediyelerdeki meclis üyeleri için huzur hakkı ödemesi söz konusu olmayacaktır. Nüfus faktörünün tespitinde son sayılan nüfus sayım rakamları kullanılmaktadır.

Bu meyanda "Belediye Kanunu'nun Belediye Meclis Üyelerine Huzur Hakkı Verilmesi ile ilgili 156 ncı Maddesinin Uygulanmasına İlişkin Esaslar"⁽¹⁾ İçişleri Bakanlığınca hazırlanarak 1/6/1984 tarih 521.306-5-84/16868 sayı ile Valiliklere gönderilmiştir. Bu "Esaslar"ın 2 nci maddesi gereğince nüfusu 70 binden yukarı belediyelerde, lüzum görülmek şartıyla üyelere meclisin olağan ve olağanüstü toplantıları sırasında yapacakları oturumlar için gün hesabı ile huzur hakkı verilir.

Miktarının belediye meclisince belirlenmesi gereken huzur ücreti için, uygulamada İçişleri Bakanlığınca her yıl için tavan miktarlar tespit edildiğini görmekteyiz. Bu üst miktar çerçevesinde nüfusu 70.000'den fazla olan belediyelerin meclislerinden "huzur hakkı" için karar alınması ve bu kararın da İçişleri Bakanlığının "olur"undan geçmesi meclis üyelerine huzur hakkı ödenmesinde önkoşulları oluşturmaktadır. Ayrıca meclis üyesinin fiilen toplantıya katılmış olması ve meclis toplantısının yapılmış olması hakkı huzurun ödeme şartları arasındadır. Huzur hakkı ancak, belediye meclislerinin toplantı süresinde ödenebileceğine (Danıştay 3.D.K. 1968/384); Üyelerce huzur hakkını alabilme isminden de anlaşılabacağı üzere toplantılarda hazır bulunmakla mümkün olduğu cihetle bu istihkakın meclis üyelerine meclisin toplantı günlerinde ödeneceğine (Danıştay 3.D.K. 1971/685); Belediye Meclis Üyelerine toplantı yapılmayan günler için huzur ücreti verilemeyeceğine (Sayıştay 5.D.K. 09.02.1993 tarih ve 8130 No.lu Karar); Belediye Meclis Üyelerine toplantı yapılmayan günler için huzur hakkı tahakkuk ettirilerek ödemede bulunulmasının mümkün olmadığına (Sayıştay 1.D. 04.01.1994 gün ve 1718 No.lu Karar); Huzur hakkının ancak toplantıya katılmakla ödenen bir ücret olması sebebiyle ödemeye esas cetvellerinin meclis yoklama ve imza cetvelleri ile komisyon karar defterlerinin uygunluğunun araştırılması gerektiğine (Sayıştay Temyiz Kurulu Kararı 21.05.1991 gün ve 22494 No.lu Karar) ilişkin bu ve benzeri kararlar bu "Şartlar"ın oluşmasında etken olmuşlardır.

HUZUR HAKKI ÖDEMESİNDE SINIR

Her ne kadar mezkûr "Esaslar"ın 3 üncü maddesinde meclis üyelerine verilecek huzur hakkı günü sayısının 150 günü aşamayacağına ilişkin hüküm bulunmakta ise de bu sınır, İçişleri Bakanlığının 30.10.1985 gün B.1985/9 No.lu genelgesi uyarınca ve bazı belediyelerin huzur hakkı konusundaki günlük sınırlamanın belediye meclislerinin çalışmalarını aksattığı ve meclis çalışmalarının tamamlanması için bu sürenin yetmediği, bazı belediyelerde ise meclislerinin 150 gün çalışmaya mecbur olduğu kanaati uyandığı gerekçeleri ile kaldırılmıştır.

(1) Resmi Gazete'de yayımlanmamıştır.

Dolayısıyla bu sınırlamanın kaldırılması ile Belediyeler; Meclislerin çalışma sürelerini hizmetin gerekleri ve 1580 sayılı Kanunun 54 ve 62 inci maddelerinde kabul edilen esasları gözönünde bulundurarak bizzat tespit edebilmektedirler.

MECLİS İHTİSAS KOMİSYONLARINA KATILAN MECLİS ÜYELERİNE HUZUR HAKKI ÖDEMESİ

Olağan ve olağanüstü toplantılar sırasında 1580 sayılı Yasanın 62 ve 63 üncü maddeleri uyarınca meclis ihtisas komisyonları teşkil ettirilebilir. İşte bu oluşturulan ihtisas komisyonlarında görev alacak meclis üyelerine de huzur hakkı ödenmektedir. Ancak bu şekilde yapılan ödeme meclisin toplantı süresini (olağanüstü toplantılar da dahil) aşmamak kaydıyla mümkündür. Bu koşul, sözü geçen 156 ncı Maddenin Uygulanmasına İlişkin Esaslar'ın 2 nci fıkrasında "Bu olağan ve olağanüstü toplantılar sırasında, Belediye Kanunu'nun 62 ve 63 üncü maddeleri uyarınca kurulacak encümenlerde⁽²⁾ görevlendirilecek üyelere de, meclis toplantı süresini aşmamak kaydıyla huzur hakkı verilebilir." şeklinde ifadesini bulmuştur.

Elbette meclis üyelerine bu şekilde yapılacak huzur hakkı ödemesinde yukarıda belirtilmiş olan "huzur hakkı ödenmesindeki genel şartların"da birlikte aranacağı açıktır. Nitekim 1580 sayılı Kanun'un 156 ncı maddesi gereğince ancak nüfusu 70 binden fazla olan yerleşim yerlerinde ve lüzum görüldüğü takdirde belediye meclis üyelerine huzur ücreti verilmesi mümkün olduğu halde, son sayıma göre nüfusu bu miktara ulaşmadığı ve İçişleri Bakanlığı'nca onaylanmış bir huzur ücreti kararı olmadığı halde "İmar Komisyonu"nda çalışan belediye meclis üyelerine huzur hakkı ödenmesi mümkün olmadığına ve bu meyanda yapılmış ödemelerin tazmininin gerektiğine ilişkin (Sayıştay 6. D.K. 16.05.1995 gün ve 8044 No.lu) Sayıştay Kararı mevcuttur.

Mevcut Belediye Yasamız meclis üyeliğinde "gönüllülük" esasını benimsemiştir. Bu bağlamda huzur hakkı; sadece, lüzum görüldüğü takdirde yapılan meclis toplantı sayısı ile ilgili olarak, nüfusu 70.000'den fazla belediyeler için öngörülen bir ödemedir. Öteye geçmemektedir.

Büyükşehir belediye meclisleri 18.01.1984 tarih ve 2972 sayılı Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkındaki Kanunun 6 ve 24. maddelerinde belirtilen esaslara göre "ilçe belediye meclis üyelerinden" teşekkül etmektedir. Bu durumdaki ilçe belediye meclis üyeleri, ayrıca büyükşehir belediyesi meclis üyesi sıfatıyla katıldıkları toplantılar

(2) "Encümen"den maksat; belediye encümeni olmayıp burada, komisyon çalışması yapacak encümenlerden bahsedilmektedir.

için huzur hakkı alacaklar mıdır? Bu hususta açık bir hüküm bulunmamakla birlikte, huzur hakkının ödenebilmesini engelleyen bir mevzuat hükmü de yeralmamaktadır. Bu durumda, bize göre, her iki organın farklı olması, bütçelerinin aynı olmaması ve görülen işlerin de farklılık arzemesi nedenleriyle büyükşehir belediyesi meclis üyelerine huzur hakkı ödenebilecektir.

HUZUR ÜCRETİ ÖDEMELERİNDE VERİLE EMRİNE EKLENECEK BELGELER

Belediye meclis üyelerine huzur hakkı ödemelerinde ödeme evrakına eklenmesi gerekli olan belgeler, Devlet Harcama Belgeleri Yönetmeliğı'nin 10 uncu maddesinde yer almıştır. Buna göre ödenecek miktarın tespitine ilişkin yetkili makamın onay veya yazısı; üyelerin ad ve soyadlarını ve katıldıkları toplantı sayısını gösterir tahakkuk birimince onaylı liste ile çeşitli ödemeler bordrosunun ödeme evrakına eklenmesi ödeme için yeterlidir.

Parlamentomuzun gündemindeki mahalli idarelerin yeniden yapılandırılması ve bu konudaki yasal değışiklikler meyanında huzur ücretinin tüm belediyeler için genelleştirilmesi ve maktu bir ödeme haline getirilmesi hem yerel hizmet ve faaliyetlerin daha etkin yürütülmesinde katkısı dokunacak, hem de meclis üyelerinin bu sıfatları dolayısıyla maruz kaldığı "temsil giderlerinin" bir kısmının karşılanmasını sağlayacaktır diye düşünmekteyiz.